

GYERTYAGYÚJTÁS - GOMBOS KATALIN EMLÉKÉRE

Gombos Katalin 1929. február 12-én Hódmezővásárhelyen született. Pályafutását is itt, a legendás Nyári Színkörben — faszínházban — 1945-ben kezdte.

1950-ben a Petőfi (később Jókai) Színházhoz szerződött. Diplomáját a Színház- és Filmművészeti Főiskolán 1954-ben szerezte meg. A Vidám Színpad társulatának tagja 1956-57-ben, majd a Fővárosi Operettszínház Kamaraszínházában lépett fel. 1958-1991-ig a Madách Színház tagja. Közel száz darabban lépett föl, köztük: Tennessee Williams: *Tetovált rózsza*, Erich Maria Remarque: *Az utolsó állomás*, Shakespeare: *Ahogy tetszik*, Németh László: *Széchenyi*, Szabó Magda: *Régimódi történet*, Gyurkovics Tibor: *Estére meghalsz*, Federico Garcia Lorca: *Bernarda Alba háza*, Bertolt Brecht: *Kaukázusi krétakör*, Keresztury Dezső: *Nebéz méltóság*. Több filmben is játszott, pl. *Az özvegy és a százados*, *Az áldozat nem tesz vallomást*.

Sinkovits Imre színművésszel (1928-2001) 1951-ben kötött házasságot. Két gyermekük született Sinkovits-Vitai András és Sinkovits Mariann, akik szintén szüleik hivatását választották.

1985-ben *Érdemes művész* címet, 2010-ben a *Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje* kitüntetéssel ismerték el színművészi tevékenységét.

2012. november 6-án hunyt el.

Az elmúlás híre mindenkit megrendít. Így történt ez most is, amikor meghallottuk, hogy Gombos Katalin színművész, Hódmezővásárhely szülőtte, végleg eltávozott közülünk. Szülővárosában tette meg az első lépéseket, az utca kövét járva éppúgy, mint Thália színpadán. Ugyancsak itt kapta meg tiszta, szép beszédjéhez és emberi tartásához is az alapot. Általa férje, Sinkovits Imre is vásárhelyi lett.

Osváth László *Körödé*s című könyvében olvashatjuk, hogy az 1994. február 23-i rádió műsorának vendége Várhelyi Tamás, aki így konferált: „és még két meghívott kedves hódmezővásárhelyi vendég: Gombos Katalin, Sinkovits Imre.” Témájuk, a gyökerek, a vásárhelyiség, mely által felidéztek a jeles vásárhelyiek emlékeit, az útravalót, amit a szülőföld adott. Közben zenét és Galyasi Miklós, Vöröss István, Várhelyi Endre verseit hallhatták a rádió hallgatói. Az emlékezést Galyasi Miklós: *Fejfámra* című verse nyitotta, melyet Gombos Katalin adott elő, aki rádióban, nyilvánosság előtt vagy baráti társaságban szívesen idézte ifjú éveit.

Hamarosan eljött az idő, amikor Gombos Katalin és Sinkovits Imre is papírra vetették életük sorsdöntő pillanatait az utókor számára, melyből álljon itt néhány részlet.

Találkozás - Sinkovits Imre

Sinkovits Imre gondolatait a „*Vigasz-lámpácskák*” című kötete foglalja össze, mely 2002-ben jelent meg Balatoni Mónika szerkesztésében.

Sinkovits Imre a főiskolai évek alatt kezdetben az Ifjúsági Színház ösztöndíjasaként játszott az „*Apák ifjúsága*” című darabban, ahol kolléganője, Hódmezővásárhelyről éppen akkor a fővárosba szerződött fiatal és csinos színésznő, Gombos Katalin játssza Dását. Életre szóló szerelem szövődött kettőjük között. 1951-ben nyertem diplomát és szerződést a Nemzeti Színházhoz, ugyanekkor megnősültem. Feleségem, Gombos Katalin, az

Ifjúsági Színház ünnepelt naivája. Hamarosan két gyermekünk született: András és Mariann. Egy új család jött létre, hogy folytassa az elődök útját. A történelem pedig kísérte tovább életünket, miközben mi is alakítottunk rajta. Például 1956 októberében a Petőfi-szobortól a Parlamentig, lyukas nemzeti lobogótól a barikádokig, egészen addig, amíg a szovjet láncaltapok meg nem teremtették „Kelet-Európa csendes, újra csendes...” több évtizedes diktatúráját.”

Galyasi Miklós

Fejfámra

Sokat faggattak, meséljem el
Mi volt az életembe' jó?
Piros szegfű nyílt a kertben,
Találkoztam a szerelemmel,
S a nyárfán füttyült egy rigó.

Emlékezet — Gombos Katalin

A Napkút Kiadó *Gyertyagyújtás* címmel tette közzé Gombos Katalin visszaemlékezését.

„A régen volt érzéseket, hangulatokat, túlfűtöttséget leírni, visszaadni lehetetlen, mint ahogy az egykor volt ifjúságot is képtelenség elmesélni, azt csak visszaálmódni lehet, hiszen nem értheti meg azt más, csak az, aki megélte, és ez így van rendjén. Hogy mégis vállalkozom e sorok megírására, azt csupán azért teszem, mert kötelességemnek érzem néhány kiválóság nevének megemléltetését, akikre ennyi évtized után is oly kivételes szeretettel és hálával emlékezem. Ők valóban kiváló művészek voltak, és felejtethetetlen alakításokkal örvendeztették meg a közönséget, remek színházvezetők és kitűnő pedagógusok, akik hiányára a színészek mindenkor fájdalommal emlékeznek sok év után is. Mindezt a még élő, koros színházbájosok igazolhatják,

de hogy milyen emberek voltak ők, milyen áldozatosak és segítőkészek, erről szeretnék néhány mondatban hírt adni 1999-ben.

Somlay Arturt említem első helyen, aki hihetetlenül nagy hatást gyakorolt rám. 1945 nyarán Hódmezővásárhelyen találkoztam vele először, és játszhattam mellette, az ő rendezésében és irányításával egy főszerepet. Várhelyi Endrével, az ifjú színigazgatónkkal – a későbbi operaénekesssel – jött el az otthonunkba. Ugye nem hiszik? Én sem; most, hogy leírom, én is kétségekkel vagyok tele – valóban így történt?

Mi, lelkes fiatalok, már ezt megelőzően, februártól játszottunk a dermesztően hideg, de csodás Fekete Sas nagytermében forró sikerrel, zsúfolt ház mellett! Az emberek élni és szórakozni akartak! Igen ám, de a szüleim engedélye csak a tartós fa- és szénszünet idejére szólt! Ekkor végeztem a második évet a kereskedelmi iskolában. Ezt azért fontos megemlítenem, mert többen kérlelték a családomat – a város vezetői, de még az iskolánk igazgatója is –, hogy ne akadályozzanak, adjanak szabad utat a színpadhoz, mert az láthatóan jobban megy nekem, mint a könyvelés vagy a gyorsírás. De nem! Nem és nem!

Kicsi korom óta az én játszótérem a mozi volt, szemben velünk, délután és bérlettel! Így aztán a filmművészeket kiválóan ismertem, tájékozott voltam felőlük és csodáltam őket! Amikor megláttam közeledni és mosolyogni ezt a gyönyörű embert, megmerevedtem, megnémultam, képtelen voltam felfogni, mi történik itt körülöttem – talán az udvarunkon filmvetítés van? Vagy élénk fantáziám látatja ezt velem? De nem, mert ekkor megszólalt. És a hangja... Hát azt még örvénygy év után sem lehet elfelejteni; mintha orgona vagy brácsa szóló volna.

Somlay Artur színésznőkérdőbe jött a szüleimhez. Az ő tiszteletet és tekintélyt sugárzó személyének már ők sem tudtak nemet mondani, de munka közben a tanulmányaimat is be kellett fejeznem. Segítettek.

Bár megszakításokkal, de több mint egy évig élvezhettem atyai szeretetét, biztatását, igényességét, tanácsait és tanítását, a közös felkészüléseket a csodás vásárhelyi faszínházban

és később Makón. Gyakran tartott délelőtti irodalmi matinét is, lélegzetelállító volt! A fiatalokat is bevonta a fellépésekbe, verseket választott, felkészített minket, és lehetőséget adott a szárnypróbálgatáshoz. Aki még él, ma is emlegeti, mert meghatározó élmény maradt!

Lehotay Árpád, az akkori Szegedi Nemzeti Színház igazgatója gyakran vendégszerepelt Vásárhelyen (néha a társulatával együtt), de főleg velünk játszott és rendezett minket, kiváló darabokat állítva színpadra és hatalmas sikereket aratva. Tőle kaptam első „nagyszínházi” szerződésemet Szegedre. Akkor ez nagyon nagy dolog volt, az újságban is megjelent a hír, hogy Szegedre szerződöttem Lehotay Árpád, első naivának. Ez 1946 nyarán történt. Gyerek voltam még, tizenhét éves, de elég józan. Felmértem a helyzetet, éretlennek éreztem magam, és nem jelentem meg az őszi társulati ülésen, pedig még üzent is, hogy számít rám. Más utat választottam: az országjárás. A fél országot végigjártam, amíg a fővárosba megérkeztem, de Lehotay Árpád felkérése boldoggá tett és önbizalmat adott! Szeretettel és tisztelettel gondolok rá.

1950-ben kerültem a fővárosba.

[...]

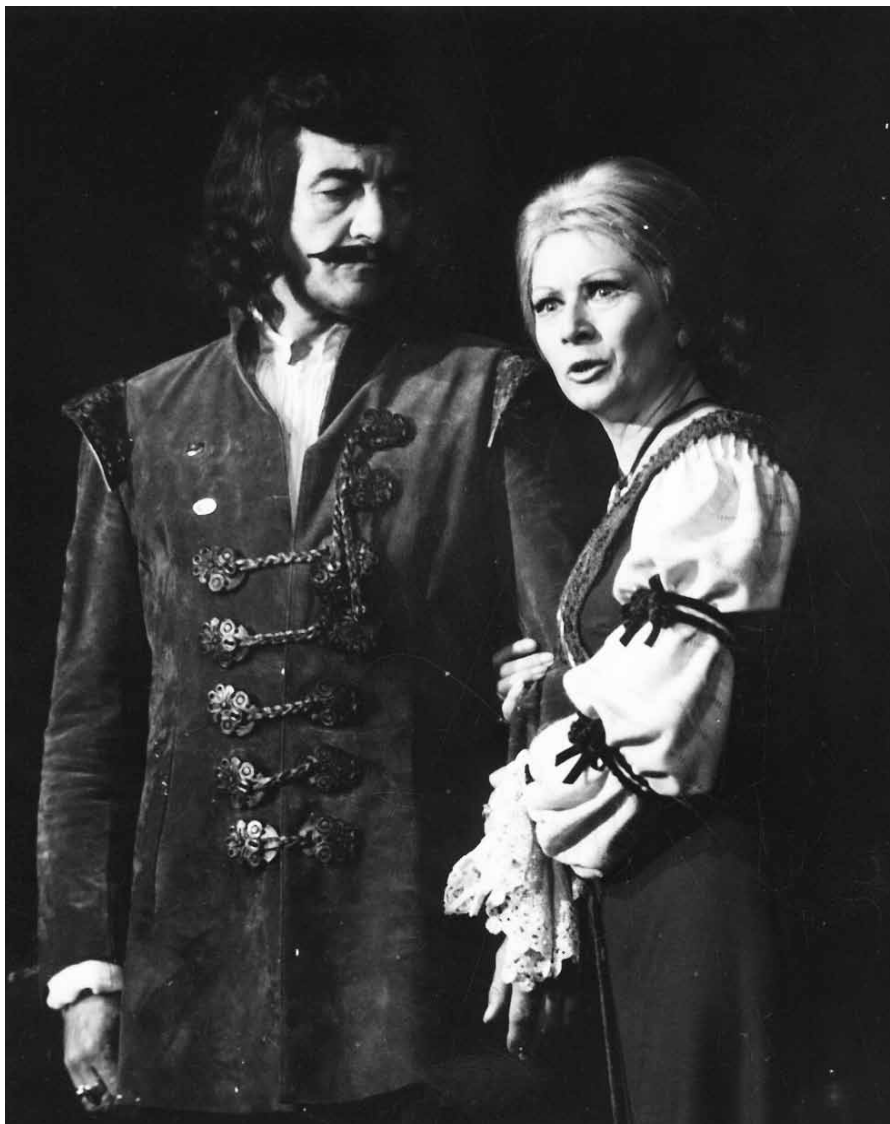
Jobbnál jobb szerepeket játszottam, mindig színpadon voltam [...]

1957 őszén a Fővárosi Operettszínház tagja lettem. A Blaha Lujza Kamaraszínházban játszottam, ahol 1957. október 23-án gyertyát gyűjtöttem az öltözőmben, és egy csokor virágot helyeztem az asztalra. Többen figyelmeztettek, hogy ne tegyem, ebből bajom lesz, tüntessem el, amíg lehet, de nem tettem! A feljelentés nem maradt el. Először csak a színház pártirodáján foglalkoztak az ügyemmel, nagyon barátián, humánusan igyekeztek megoldást találni, és húzták az időt. Nem így a névtelen feljelentő! Ő nem nyugodott bele a botrány nélküli megoldásba. A kerületi pártszervezethez fordult azonnali intézkedésért. Behívtak, noha soha nem voltam párttag, felelősségre vontak, fenyegettek, én nyugodtan közöltem, hogy nem egy, hanem két gyertyát vásároltam és két csokor virágot, a másikat a Rókus kápolnánál tettem le, emlékezve az elhunytakra. Ez már sok volt! A hetek múltak. Eközben megjelent rólam egy címlapfotó a *Színházi Lap* ünnepi számában, ahol gyertyát gyűjtök a karácsonyfán 1957-ben. Ez volt aztán a megbocsáthatatlan nagy bűn! A lap főszerkesztőjének azonnali hatállyal felmondtak, a fotóművészek ugyancsak, én pedig... Mit is mondhatnék magamról?

Talán annyit, hogy többszöri felszólítás után, 1958 januárjában kilakoltatás előtt álltunk. A felszólítás dörgedelmes volt és végleges. Már nem volt mit eladnunk vagy zálogba tennünk, kölcsönt senkitől sem kérhettünk, hiszen még a reménye sem volt meg annak, hogy belátható időn belül vissza tudjuk fizetni.

[...]

Mikor Major Tamás tovább tiltakozott, Aczél György csendet kért, majd bejelentette

SINKOVITS IMRE ÉS GOMBOS KATALIN

A színdarab Keresztury Dezső: *Nehéz méltóság* című művéből készült.
Zrínyi Miklós — Sinkovits Imre, Zsófia, Zrínyi felesége — Gombos Katalin
Előadás helye: Gyulai Várszínház, 1976. július 02.

Fotó: Ilovsky Béla felvétele

(Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet, Fotótár)

döntését. Tekintettel arra, hogy Ladányi elvtárs vállalja a felelősséget, a Madách Színházhoz szerződheteti! „Önök pedig jegyezzék meg, uraim, ha büntetés alatt van az egyik fél, érzi azt a másik is!” Ezzel a vitát lezárta. (A férjem, Sinkovits Imre ekkor már büntetés alatt állt!)

Ladányi Ferencnek mit köszönhetek? A családi életemet, a megélhetésemet és hogy gondja volt rám! Azzal, hogy felelősséget vállalt értem és leszerződöttem – ami abban az időben nem volt veszélytelen dolog! –, nem szakítottak el aprócska gyermekeimtől, együtt maradhattunk a férjemmel, és ha a Jóisten is úgy akarja, sok nehézséget és buktatót átvészelve 2001-ben ötvenéves házassági évfordu-

lónkat ünnepelhetjük. Mint színésznő boldog, tartalmas harminchárom évet töltöttem el a Madách Színházban, ahová 1958-ban szerződöttem.

Szükségét éreztem, hogy a kétezredik esztendőhöz közeledve emlékeztessen önöket ezen kiváló emberekre, művészekre és nem mindennapi tisztességükre.

Gyermekkoromban azt tanultam áldott emlékü szüleimtől, hogy mindenki addig él, amíg emlékeznek rá! Kérem szépen a kedves olvasót, ne feledkezzen meg róluk!”

A szülőföld emlékeként továbbra is velünk élnek!

Összeállította: Benák Katalin